

УДК 373.29.2.017.33(045)

ЗАДОРОЖНА Ганна Сергіївна,
викладач Барського гуманітарно-педагогічного
коледжу імені Михайла Грушевського, Україна
e-mail: agnehka0404@gmail.com

УЗАЄМОДІЯ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ З СІМ'ЯМИ ДІТЕЙ 6-7 РОКІВ ЯК ВАЖЛИВА УМОВА ЇХНЬОГО ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ

Анотація. Обґрунтовано взаємодія закладу освіти р сім'ями дітей 6-7 років як у процесі їхнього правового виховання. Акцентовано, що доцільність означеної взаємодії зумовлена тим, що сім'я, заклади дошкільної освіти і початкова школа пов'язані наступністю, що забезпечує спадкоємність, неперервність і перспективність їх виховної взаємодії.

Ключові слова: взаємодія; діти 6-7 років; сім'я; заклади дошкільної освіти; початкова школа; правове виховання; батьки; вихователі; учителі.

Постановка проблеми. Інтерес учених до проблем правового виховання дітей на етапі дошкільного і молодшого шкільного віку в сучасних умовах обумовлений не лише кардинальними змінами в економічній, політичній і духовній сферах країни, яка оголосила курс на побудову демократичної правової держави, але і тими змінами, які відбуваються нині у просторі дитинства як особливого соціального феномена, що залишається однією з найбільш незахищених соціальних груп, а також соціально-правовим статусом дітей у суспільстві, їхньою залежністю від дорослих.

Значний внесок у дослідження правового виховання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку належить С. Козловій [3], Н. Левковській [4], Н. Мокієвській [6], С. Федотовій [11], які вважають, що дітям потрібно не лише давати знання про самого себе, свої права та обов'язки, але і розвивати оціночне ставлення до подій, соціального довкілля, і навчати застосовувати отримані знання в різних видах діяльності. Однак, безпосередньо проблема правового виховання дітей 6-7 років у взаємодії сім'ї й закладу освіти і нині залишається не вирішеною в теорії та виховній практиці.

Мета статті – обґрунтувати взаємодію закладу освіти з сім'ями дітей 6-7-років як важливу педагогічну умову їхнього правового виховання, окреслити напрями її практичної реалізації в освітньому процесі закладу дошкільної освіти і початкової школи.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку дошкільної освіти визначальною є думка, що сім'я й родинне виховання має важливе значення для нормального формування особистості дитини. Батьківська любов і турбота забезпечує дітям емоційну підтримку, захист і психологічний комфорт, а довіра між батьками і дитиною роблять її особливо сприйнятливою до її впливу. Натомість у випадку, коли з певних причин сім'я не у змозі забезпечити дитині любов, захищеність, душевний контакт дитина стає вразливою для формування різного роду патологій, що, у свою чергу, стає передумовою формування протиправної поведінки.

Науковці констатують низку негативних тенденцій, які в останні роки фіксують у життєдіяльності сучасних сімей: збільшення кількості сімей із низькими доходами, погіршення матеріального забезпечення дітей; посилення нервової напруженості людей, зростання кількості стресів і екстремальних ситуацій, які негативно позначаються на психологічному кліматі сім'ї; формалізація стосунків дорослих членів родини з дитиною внаслідок зайнятості батьків; переважання малодітних сімей; збільшення кількості дітей, які народжені поза шлюбом; домінування в багатьох сучасних сім'ях матеріальних цінностей над духовними, що сприяє виникненню в молодого покоління тенденції до прагматизму, зневажливого ставлення до толерантних узаємин; збільшення кількості асоціальних сімей [8, с. 247].

Для нашого дослідження важливою є думка Ю. Ткаченко про те, що сім'ї належить особлива роль у правовій соціалізації. Тому її дефекти в сім'ї є найбільш небезпечними. До основних сімейних порушень у засвоєнні морально-правових норм, що прийняті в суспільстві, відносять: 1) батьки словесно, а іноді навіть своїми вчинками затверджують аморальні, а подекуди й антисоціальні способи поведінки; 2) іноді батьки словесно дотримуються загальноприйнятих моральних норм поведінки, однак здійснюють дії і вчинки, які їм суперечать; 3) часто батьки словесно і на ділі дотримуються загальноприйнятих поведінкових норм, але при цьому не задовольняють емоційних потреб дитини, що значно ускладнює нормальний процес соціалізації; 4) застосування батьками як основних методів виховання насилля, примушування і приниження гідності дитини [10, с. 116].

Науковці наголошують на тому, що жорстоке поводження з дитиною, насильство над нею є однією з серйозних причин втрати дитиною сімейного середовища, а батьками прав реалізовувати свої батьківські функції. Як підкреслює Ж. Петрочко, «загалом зазначене соціальне явище не нове для нашого суспільства, але ще зовсім недавно не визначався сам факт його існування. Як наслідок, недостатнім і недосконалим є: рівень знань фахівців щодо індикаторів жорстокого поводження з дитиною; механізм статистичного обліку фактів жорстокого поводження з дітьми з боку батьків; теоретичне обґартування проблеми і технології роботи з дітьми, які зазнали жорстокості. Проблема ускладнюється тим, що діти часто соромляться, бояться розповісти над знущанням над ними, звернутися у відповідні органи чи вважають, що це нормою, бо не знають іншого ставлення до себе» [7].

Вищезазначене вказує на гостру необхідність організації педагогічної взаємодії педагогів із батьками, що спрямована на виконання цілої низки завдань: надання допомоги сім'ї у створенні необхідних умов для правильного виховання й розвитку дітей; підвищення рівня психолого-педагогічних знань, умінь і навичок батьків; формування їхньої батьківської компетентності та «педагогічної рефлексії» (О. Зверева) через коригування їхньої педагогічної позиції. Таку рефлексію О. Зверева визначає як «уміння батьків аналізувати власну виховну діяльність, критично оцінювати її, знаходити причини своїх педагогічних помилок, неефективності звичних методів, здійснювати підбір тих методів виховного впливу на дитину, що є адекватним її віковим та індивідуальним особливостям, дієвими в конкретній ситуації [1, с. 37].

Загальновідомо, що співпрацю з батьками педагоги вважають найбільш складною частиною педагогічної діяльності. Причинами, що сприяють виникненню труднощів у роботі з батьками, науковці вважають соціально-економічні й організаційні. На думку Т. Кротової [2], перша група причин – соціально-економічна, детермінована соціальною політикою в галузі освіти і не залежить від особистісних і професійних якостей педагога. Друга група причин – організаційна – обумовлюється обмеженням батьками кількості часу на спілкування з дітьми через їхню професійну зайнятість, що спостерігається в сучасних сім'ях. Ці причини є відносно об'єктивними, водночас, уміння педагога зацікавити батьків темою і змістом співпраці, довести значущість контактів для розвитку їхньої дитини, ефективно організувати співпрацю сприяє усвідомленню кожним її учасником своєї ролі й свого внеску в загальну справу.

На переконання М. Машовець [5], для підвищення ефективності співпраці з батьками педагоги мають застосовувати: мотивацію й авансовану наперед оцінку, які програмують батьків на конкретний позитивний результат їхньої взаємодії з вихователями та активну участь у життєдіяльності групи, на відкритість, довірливість, толерантність у відносинах; різні способи інформування батьків: усне спілкування, демонстрування й коментування продуктів дитячої діяльності, естетичне оформлення стендів, які містять цікаву для батьків інформацію, перегляд відеозаписів

різноманітних фрагментів із життя групи, високе оцінювання внеску батьків у забезпечення життєдіяльності дітей у групі, педагогічну рефлексію, яка передбачає обмін враженнями від участі батьків у діяльності дошкільного закладу, переосмислення батьками своєї ролі та місії вихователя, поглядів на дитину не як на об'єкт, а як на суб'єкт виховання.

Для правового виховання дітей 6-7 років необхідно організувати педагогічну взаємодію педагогів із батьками вихованців, що забезпечить розвиток адекватної самооцінки дитини, її впевненість у собі, морально-правових мотивів у поведінці і стосунках із довкіллям.

Узаємодію сім'ї, закладу дошкільної освіти і початкової школи у правовому вихованні дітей вважаємо складним процесом узаємовпливу цих соціальних інститутів правової соціалізації один на одного, якому властива реалізація зв'язків і відносин суспільної установи і малої групи, головною метою якої стає ефективне правове виховання дитини на етапі переходу з дошкільного в молодший шкільний вік. Доцільність означеної взаємодії зумовлена тим, що сім'я, заклади дошкільної освіти і початкова школа пов'язані формою наступності, що забезпечує спадкоємність, неперервність і перспективність їхньої виховної взаємодії. Тому забезпечення такої взаємодії буде сприяти ефективній реалізації єдиних вимог до правового виховання дитини з метою її формування як суб'єкта правових відносин і власної правосвідомості. Досліджувана взаємодія покликана реалізовуватися як через використання традиційних (колективні, групові, індивідуальні), так і інноваційних форм роботи з батьками, пріоритетними з яких є ті, що: вибудовуються на діалозі, на реалізації особистісної та соціально орієнтованій моделі спілкування у тріаді «педагог – дитина – батьки»; передбачають обмін вдалим досвідом сімейного виховання дитини; запрошення батьків із благополучної сім'ї поділитися своїм досвідом з іншими; забезпечують системність узаємодії педагогічного колективу і родин вихованців.

При роботі з батьками увагу зосереджують на підвищення рівня психолого-педагогічної обізнаності батьків із питань правового виховання дітей. Визначаючи пріоритетним положення, що батьки є важливим і необхідним джерелом інформації про дитину, узаємодію з батьками щодо правового виховання дітей вважаємо довготривалою діловою співпрацею, яка надає впевненості й свободи батькам в обговоренні проблем і планів стосовно правової вихованості дитини й усієї сім'ї в цілому. Відтак, узаємодію з батьками організовано з урахуванням таких засад:

- батьки зацікавлені у правовому вихованні своєї дитини, тому для педагогів важливою є співпраця з батьками, які позитивно сприймають конструктивне партнерство в педагогічній правовиховній роботі;
- батьки здатні ефективно залучатися до освітнього процесу з правового виховання дітей і підвищення власної правової культури, тому педагоги намагаються емоційно налаштувати їх на такий вид діяльності;
- батьки виявляють більшу мотиваційну зацікавленість до співпраці, якщо запропонована програма є для них особистісно значущою й сприяє їхній участі у прийнятті рішень, тому педагоги намагаються викликати зацікавленість батьків до участі в різноманітній діяльності в межах програми правового виховання;
- батьки більше мотивовані у правовому вихованні дітей, якщо мають достатній рівень правової культури, тому з метою підвищення її рівня і визначення напрямів практичного застосування отриманих знань і навичок педагоги запропонували їм спеціальну програму «Свої права знаємо і про обов'язки пам'ятаємо»;
- важливо забезпечити індивідуальний підхід до батьків, що вимагає від педагогів знання особливостей сімейного укладу і максимальної гнучкості при організації спільної роботи з правового виховання з сім'ями вихованців.

Задля підвищення рівня психолого-педагогічної обізнаності батьків із питань правового виховання дітей використовували такі форми роботи з ними:

- різні види наочної просвіти у вигляді інформаційних стендів «Захист прав дитини» з текстом Конвенції з виокремленими основними положеннями, також окремі положення Сімейного кодексу; аналогічний текст додаємо до Пам'ятки для батьків про стиль спілкування з дитиною;
- форум для батьків «Світ прав Вашої дитини» з метою ознайомлення з проблемою правового виховання дітей, де висвітлюється інформація щодо правового виховання, а також здобутки їхніх дітей, зокрема, розміщено інформацію про те, які уявлення про права сформовані в дітей і перспективи цієї роботи, а також із тим, які форми і методи можна застосовувати в родинному вихованні;
- батьківські збори, що присвячені проблемам захисту прав дитини у сучасному суспільстві й правового виховання дітей у сім'ї. Головною ідеєю зібрання стає теза про те, що норми міжнародного права стосуються кожного громадянина країни, що будь-які норми права не є предметом вільного вибору людини, а є обов'язковим для виконання кожною людиною. Під час проведення зборів обговорюються різноманітні реальні ситуації, які часто виникають у повсякденному сімейному житті з дітьми дошкільного і молодшого шкільного віку. Батьки беруть участь у їх обговоренні й учаться ідентифікувати наявність або відсутність ситуації порушення прав дитини в кожній із запропонованих життєвих ситуацій. Також батьків знайомлять з прикладами захисту прав дитини в інших країнах;
- батьківські збори з елементами групової дискусії, регулярне проведення яких у формі клубу для батьків дозволяє виявляти ставлення батьків до проблеми захисту прав дитини, створює можливості для обговорення проблем, які виникають у сім'ї з педагогами і психологом, знаходження оптимальних способів їх розв'язання; обміну позитивним досвідом і здійснення корекційної роботи з сім'ями, у яких виявлено порушення прав дитини;
- різних форм психологічної просвіти батьків із метою роз'яснення необхідності застосування педагогічно прийнятих і психологічно обґрунтованих форм спілкування з дітьми і способів регулювання їхньої поведінки. Для вирішення цього завдання психологи закладів дошкільної освіти надають батькам інформаційно-консультативну допомогу щодо взаємозалежності між характером дисциплінарних впливів і конкретними рисами характеру й особливостями поведінки, що засвоюються дитиною у процесі її розвитку (застосування влади і примусу, що передбачає насильство; позбавлення батьківської любові: ігнорування, неприйняття дитини, відмова від спілкування з нею, що хоча і не порушує права дитини, але психологічно травмує її, викликає відчуття власної непотрібності та самотності, іноді – агресію, гнів; індуктивна техніка, що передбачає міркування, похвалу, обґрунтування висунутих дитині вимог, пояснення дитині наслідків її дій і вчинків). Також створено Пам'ятку для батьків, яку презентували кожній сім'ї. Пам'ятка містить психолого-педагогічні засади організації спілкування дорослих із дітьми і в доступній формі пояснює батькам вади неправильного спілкування, можливі наслідки ігнорування прав дитини в сім'ї;
- психологічний тренінг спілкування, що спрямований на навчання батьків бачити реакцію партнера зі спілкування й урахувувати її, адекватно змінювати власний стиль стосунків, розуміти і свідомо застосовувати компоненти невербальної комунікації;
- ділові ігри, що спрямовані на пошук нестандартних і ефективних способів впливу на дитину в різноманітних ситуаціях, тренінг самоконтролю і психоемоційної саморегуляції;

- групові та індивідуальні консультації з метою рефлексії власного стилю батьківської поведінки і формування усвідомлених установок на бажану поведінку з ненасильницьким типом спілкування з власною дитиною;
- виставка сімейних робіт з теми: «Тато, мама і я – щаслива родина».

Запропонована робота з сім'ями сприяє тому, що батьки мали змогу порівняти власний досвід із позиціями інших батьків, які застосовують у сімейному вихованні дітей методи, що не травмують їхню психіку. Після цього вихователями і вчителями у співпраці з соціальними педагогами виокремлено групи ризику для проведення тематичних психологічних консультацій для батьків, що дозволяє створити дискусійний рефлексивний простір для оптимізації виховного процесу і зміни способу впливу батьків на власну дитину. Така робота у групах, що організована психологом і соціальним педагогом, дозволяє батькам розширити межі їхнього сприйняття проблеми правового виховання дитини, зокрема, застосування методів покарань, по-іншому поглянути на неї, а відтак – і краще зрозуміти негативний вплив на психіку дитини. Завдяки інформації, що отримана від психолога, а також можливості обговорити проблемні ситуації з іншими батьками, актуалізується розуміння того, що агресивна поведінка дорослого стає для дитини предметом для наслідування. Помічено, що найбільшою мірою агресія виражається в дошкільників у грі з ляльками, а в молодших школярів – стосовно молодших і більш слабких дітей і тварин. Як стверджують психологи, першопрчиною виникнення проблем у дітей є нелюбов, неприязнь зі сторони батьків, які викликають у дитини відчуття незахищеності, власної непотрібності і відповідно агресивні прояви. Відтак, основними темами, які пропонують психолог і соціальний педагог сім'ям групи ризику для консультацій є такі: «Значення батьківської любові для становлення психічно здорової особистості дитини»; «Питання, що пов'язані з проявами агресивної поведінки дитини»; «Караючи, подумай: навіщо?»; «Причини емоційних переживань дітей»; «Покарання без приниження»; «Жорстокість у сім'ї»; «Щасливий той, хто щасливий у себе вдома». Паралельно цих батьків навчали застосовувати індуктивні методи (похвалу, пояснення дитині наслідків її вчинку, обґрунтування вимог) управління поведінкою дитини, а також проводили корекційну роботу з дітьми, які звикли до травмуючих способів спілкування з батьками і не сприймають інших форм взаємодії.

Висновок. Організована взаємодія сприяє підвищенню рівня психолого-педагогічної обізнаності батьків із питань правового виховання дітей, і підтверджує положення про те, що ефективність правового виховання дітей залежить від цілеспрямованої й систематичної роботи педагогів і батьків, що спрямована на підвищення ними власної правової культури. У процесі правового виховання дітей також необхідно зважати на те, що періоди старшого дошкільного і молодшого шкільного віку мають низку відмінних особливостей, тому відбір принципів і методів правового виховання дітей цього віку вимагає врахування вікових особливостей дитини на етапі переходу від дошкільного до молодшого шкільного віку.

Подальших наукових розвідок потребує аспект забезпечення взаємозв'язку між правовим і моральним вихованням дітей, що вимагає введення до змісту морального виховання базового правового аспекту з конкретизацією уявлень дітей про свої права та обов'язки, права та обов'язки інших людей, формування їхнього усвідомленого ставлення до прав, розвитку основ правосвідомості, формування моделі правомірної поведінки.

Список використаних джерел

1. Зверева О. Семейная педагогика и домашнее воспитание детей раннего и дошкольного возраста / О. Зверева. – Москва : ТЦ Сфера, 2000. – 256 с.
2. Зверева О. Л. Общение педагога с родителями в ДОУ : Методический аспект / О. Л. Зверева, Т. В. Кротова. – Москва : ТЦ Сфера, 2005. – 80 с.

3. Козлова С. А. Мой мир : приобщение ребенка к социальному миру / С. А. Козлова. – Москва : Линка-Пресс, 2002. – 225 с.
4. Левковская Н. М. Правовое образование в современной начальной школе : педагогические проблемы повышения уровня правовой культуры младших школьников / Н. М. Левковская // Вестник ВолГУ. – Серия 7. – 2007. – Вып. 6. – С. 125–128.
5. Машовець М. А. Сучасні підходи до організації педагогічної взаємодії дошкільного навчального закладу та батьків вихованців / М. А. Машовець // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. праць. Наукові записки РДГУ. – 2011. – Вип. 2 (45). – С. 58–64.
6. Мокиевская Н. Е. Педагогические условия правового образования младших школьников : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Н. Е. Мокиевская. – Москва, 2004. – 20 с.
7. Петрочко Ж. Проблема жорстокого поводження з дітьми в Україні / Ж. Петрочко // Педагогіка і психологія формування творчої особистості : проблеми і пошуки : зб. наук. пр. [ред. кол. Т. І. Сущенко (відп. ред. та ін.)]. – Київ ; Запоріжжя, 2004. – № 31. – С. 63–67.
8. Соціальна педагогіка : підручник / за ред. проф. А. Й. Капської. – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 468 с.
9. Теория государства и права : курс лекций / под ред. Н. И. Матузова и А. В. Малько. – Москва : Изд. Юрист, 1997. – 644с.
10. Ткаченко Ю. М. Морально-правове виховання дітей у сім'ї як соціально-педагогічна проблема / Ю. М. Ткаченко // Науковий пошук молодих дослідників. Соціально-педагогічні науки : зб. наук. пр. студентів. – Луганськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2012. – № 6. (Ч. I). – С. 116–121.
11. Федотова С. В. Педагогические условия формирования у детей старшего дошкольного возраста представлений о правах человека : автореф. дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / С. В. Федотова. – Москва, 2000. – 20 с.

References

1. Zvereva, O. (2000). *Family Pedagogy and Home Education of Children of Early and Preschool Age*. Moscow: SC Sphera (in Russ.)
2. Zvereva, O. L., & Krotova, T. V. (2005). *Communication of the teacher with his parents in the DOU: Methodical aspect*. Moscow: SC Sphera (in Russ.)
3. Kozlov, S. A. (2002). *My World: Connecting a Child to a Social World*. Moscow: Link-Press (in Russ.)
4. Levkovskaya, N. M. (2007). *Legal education in modern elementary school: pedagogical problems of raising the level of legal culture of junior schoolchildren*. The bulletin of the Volga State University, Series 7, Issue 6, 125–128 (in Russ.)
5. Mashovets, M. A. (2011). *Modern approaches to the organization of pedagogical interaction between pre-school educational institutions and parents of pupils. Upgrading the content, forms and methods of teaching and education in educational institutions: sciences works*. Scientific notes of RDU, Vip. 2 (45), 58–64 (in Russ.)
6. Mokyevskaya, N. E. (2004). *Pedagogical conditions of legal education of junior schoolchildren: author's abstract. dis. ... kand. Ped. Sciences*. Moscow (in Russ.)
7. Petrochko, J. (2004). *Problems of Child Abuse in Ukraine. Pedagogic and Psychology of the Formation of a Creative Personality: Problems and Searches: Sb. sciences pr.* [ed. count THOSE. Sushchenko (edited, etc.)]. Kyiv: Zaporozhye, 31, 63–67 (in Ukr.)
8. *Social pedagogy: textbook / ed. by prof. A. I. Kaps'ka*. (2006). Kyiv: Center for Educational Literature (in Ukr.)
9. *The theory of state and law. Course of lectures / ed. by Matuzov, N. I., & Mal'ko, A. V.* (1997). Moscow: Izd. Jurist (in Russ.)
10. Tkachenko, Yu. M. (2012). *Moral and legal education of children in the family as a socio-pedagogical problem. Scientific research of young researchers. Socio-pedagogical sciences: Sb. sciences Students*, 6. (P.I), 116–121 (in Ukr.)
11. Fedotova, S. V. (2000). *Pedagogical conditions of formation of ideas about human rights in children of the senior preschool age: author's abstract. dis. ... cand. ped. sciences: 13.00.01*. Moscow (in Russ.)

Abstract. ZADOROZHNA Ganna Sergiyvna. *Interaction of educational institutions with 6–7 years children families as an important condition for their legal education.*

Introduction. *The article is devoted to the problem of the interaction of the educational institution with 6–7 years children families as an important pedagogical condition of their legal education and outlines the directions of its practical implementation in the pedagogical process of the institution of preschool education and elementary school. It was stated a number of negative tendencies, which in recent years are fixed in the life of modern families, identified the main family violations in the assimilation of moral norms, available in modern families.*

Purpose. To substantiate the interaction of the institution of education with families of children 6-7 years as an important pedagogical condition of their legal education and outline the directions of its practical implementation in the pedagogical process of the institution of preschool education and elementary school.

Results. The interaction between the family, the institution of preschool education and the elementary school in the legal education of children is determined by the complex process of mutual influence of these social institutions of legal socialization on each other, which is characterized by the implementation of ties and relations of a social institution and small group whose main objective is the effective legal education of the child at the transition from preschool to junior school age. The expediency of the interaction of the family and educational institutions is due to the fact that the family, institutions of preschool education and elementary school are linked by the form of continuity, which ensures continuity, continuity and perspective of their educational cooperation. It was emphasized that the provision of such interaction contributes to the effective implementation of the uniform requirements for the legal education of the child in order to form it as a subject of legal relations and own legal consciousness. The results has shown, that the investigated interaction is intended to be implemented both through the use of traditional (collective, group, individual) and innovative forms of work with parents, the priority of which are those built on dialogue, on realization of the personal and socially oriented model of communication in the triad "teacher – child – parents "; provide for the exchange of successful experiences of family rearing of the child; inviting parents from a happy family to share their experiences with others; provide a systematic interaction between the pedagogical team and the families of pupils.

Conclusion. Further scientific research requires the investigation of an aspect of ensuring the relationship between the legal and moral upbringing of children, requiring the introduction of the basic legal aspect to the content of moral education with the specification of the views of children about their rights and responsibilities and the rights of others and the responsibilities of people, the formation of their conscious attitude to rights, the development of the bases of legal consciousness, the formation of a model of lawful conduct.

Key words: pedagogical condition; family, educational institution; legal upbringing; preschool education; elementary school; children 6–7 years old; interaction; childhood.

Одержано редакцією 11.11.2017
Прийнято до публікації 18.11.2017

УДК 378.37.001 (045)

ЗАЄЦЬ Наталія Юхимівна,
аспірантка кафедри педагогіки, управління та
адміністрування, ДВНЗ «Університет
менеджменту освіти» НАПН України,
e-mail: Natalia.zayets@ukr.net

ГОТОВНІСТЬ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ – ВІДПОВІДЬ НА ВИКЛИКИ ЧАСУ

Анотація. Розглянуто окремі аспекти готовності до професійної мобільності фахівців в умовах сьогодення. Орієнтуючись на теоретичний доробок науковців, виокремлено критерії готовності вияву професійної мобільності, періоди розвитку системи формування готовності до професійної мобільності фахівців.

Ключові слова: професійна мобільність; готовність; критерії готовності до професійної мобільності; створення змісту; соціальний інтелект; нові і адаптивні погляди; крос-культурна компетентність; обчислювальне міркування; новітня медіа грамотність; трансдисциплінарність; дизайн-мислення; когнітивне управління; віртуальне співробітництво.